

לקוחות יקרים,

ברצוננו להביא לידיעתכם פסק דין תקדימי שניתן לאחרונה על ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב (כב' השופטת תמר אברהמי) המהווה נדבך חשוב ומשמעותי בהתמודדות של מערכת המשפט הישראלית עם סוגיות עכשוויות של בינה מלאכותית וההתקדמות הטכנולוגית בהיבטים אלו, בדומה לגיבוש המתהווה בעניינים אלו מעבר לים.

בפסק הדין קבע בית המשפט הנכבד כי בהתאם לדין הישראלי לא ניתן להכיר במכונה אוטונומית המבוססת על בינה מלאכותית כממציאה של אמצאה הזכאית להגנת פטנט הואיל והמונח "ממציא" בחוק הפטנטים מתייחס לבן אנוש בלבד. כמו כן, נקבע כי מכונות אוטונומיות אינן בעלות כשרות משפטית לבצע פעולה של המחאת זכויות, ומשכך אלו אינן יכולות לבצע "המחאה" (assignment) לאדם לצורך ביסוס זכאותו כ"בעל האמצאה".

פסק הדין (שניתן במסגרת הליך שסימולו עש"א 33353-05-23 **ת'אלר נ' רשם הפטנטים, העיצובים וסימני המסחר**, 31.12.2025) דחה את ערעורו של ד"ר סטפן ל. ת'אלר על החלטת רשם הפטנטים מיום 15.3.2023 ביחס לבקשות פטנט מס' 268605 ו-268604 (להלן בהתאמה: "**ד"ר ת'אלר**" ו-"**הבקשות לרישום פטנט**") אשר בבסיסה עמדה אותה קביעה עקרונית לגבי כשרות הרישום של פטנט המבוסס על בינה מלאכותית.

פסק הדין עוסק בבקשות לרישום פטנט שהוגשו על ידי ד"ר ת'אלר, הבעלים של מערכת בינה מלאכותית המכונה "DABUS" אשר נטען כי "המציאה" באופן אוטונומי את האמצאות מושא הבקשות לרישום פטנט, ללא כל מעורבות אנושית. הערעור הוגש לבית המשפט לאחר שהבקשות סורבו לרישום על ידי רשות הפטנטים, בין היתר, על רקע הציון של DABUS כ"ממציא" וד"ר ת'אלר כ"בעל האמצאה".

בפסק הדין של בית המשפט המחוזי נידונה בהרחבה השאלה העקרונית האם לפי דיני הפטנטים בישראל ניתן להכיר במכונה מבוססת AI כ"ממציא(ה)" - ונקבע כי התשובה לכך היא שלילית. בנוסף דן בית המשפט בפרשנות המונח "ממציא" לפי חוק הפטנטים, תשכ"ז-1967 (לעיל ולהלן: "**חוק הפטנטים**"), וקבע כי מונח זה מתייחס לבן-אנוש בלבד וכי אין להרחיבו באופן שיכלול גם מכונות.

המסכת העובדתית

נקודת המוצא לדיון (ברשות הפטנטים ובבית המשפט המחוזי) הייתה הצהרתו של ד"ר ת'אלר כי הוא איננו ממציא האמצאות מושא הבקשות, וכי ההמצאה נעשתה על ידי DABUS בצורה אוטונומית וללא כל מעורבות אנושית. שהרי, בבקשות הפטנט, אותן נדרש ד"ר ת'אלר למלא, צוין שמו של ד"ר ת'אלר תחת "שם המבקש", ובמקום בו ניתן היה (אף שאין חובה בדין הישראלי) לציין "שם ממציא", נכתב:

"DABUS - Invention was autonomously generated by an artificial intelligence" וכן צוין כי מקור הזכות הנטען הוא "assignment" - המחאה.

פרשנות המונחים "ממציא" ו-"בעל אמצאה" בחוק הפטנטים

בפסק הדין עמד בית המשפט על כך שחוק הפטנטים מעניק זכות להגיש בקשת פטנט ל"בעל אמצאה", המוגדר כ"הממציא עצמו או הבאים מכוחו" - מי שזכאי לאמצאה מכוח הדין או על פי המחאה או על פי הסכם.

בית המשפט קבע כי בבחינת לשון החוק ובהקשרו, המונח "ממציא" בחוק הפטנטים מתייחס לבן-אנוש, וכי קריאת החוק כמכיר במכונה כממציאה אינה מתיישבת עם האופן שבו החוק משתמש במונח "ממציא" (לרבות התייחסות לשאיירי הממציא ולפעולות המיוחסות לממציא כגון דרישה או ויתור).

בהמשך לכך, נקבע כי בנסיבות המקרה ד"ר ת'אלר אינו יכול להיחשב כ"בעל אמצאה" בהתאם למתווה החוקי. בית המשפט עמד על כך שבבקשות צוין כי הזכות היא מכוח "המחאה" (assignment), אולם אף לשיטת ד"ר ת'אלר, DABUS אינה בעלת כשרות משפטית לבצע פעולה של המחאת זכויות, ומשכך אפשרות זו אינה יכולה לבסס את זכאותו. בנוסף צוין כי האפשרות היחידה שנותרת מבחינתו היא טענה לזכאות "מכוח הדין", אך בהינתן הקביעה כי ממציא לפי החוק הוא בן-אנוש, אין במתווה זה כדי להביא לתוצאה המבוקשת (ובכל מקרה, בית המשפט קבע כי שאלות מדיניות מורכבות בסוגיה זו ראוי שיוכרעו על ידי המחוקק).

כמו כן, בית המשפט נתן משקל גם להיבטים הבינלאומיים של דיני הפטנטים ולהיעדר סטנדרט בינלאומי מקובל להכרה בפטנטים על אמצאות שנוצרו ללא ממציא אנושי. במסגרת כך, בית המשפט סקר את בקשות הפטנט המקבילות שהגיש ד"ר ת'אלר במשרדי פטנטים אחרים ברחבי העולם, וציין כי אלו נדחו ברובן. לצד זאת, הודגש על ידי בית המשפט כי משפט משווה הוא מקור פרשני בלבד.

סיכום והשלכות

בית המשפט המחוזי דחה את הערעור על החלטת רשם הפטנטים והותיר על כנה את התוצאה המעשית: בקשות הפטנט שהוגשו סורבו לרישום, מאחר שמכונה אינה יכולה להיחשב "ממציא" לפי חוק הפטנטים, ובהיעדר ממציא אנושי לא עלה בידי ד"ר ת'אלר להצביע על מקור תקף שלפיו הוא "בעל האמצאה" בהתאם לדין.

בדומה לרשם הפטנטים, בית המשפט הבהיר כי פסק הדין אינו עוסק בשאלה איזו מידה של מעורבות אנושית נדרשת כדי שאדם ייחשב "ממציא" כאשר אמצאה נעשתה בסיוע מכונה, וכי שאלה זו תיוותר למקרה מתאים.

לא למותר לציין, כי בניגוד לתרחיש החריג במקרה זה בו האמצאות מושא בקשות הפטנט הומצאו לכאורה על ידי מכונה בצורה אוטונומית מוחלטת וללא כל מעורבות אנושית, הרי שהמצב השכיח כיום הוא כי אמצאות המבוססות על בינה מלאכותית דורשות מעורבות אנושית בהיקפים שונים. בהתאם, ניתן להניח כי המשך ההתפתחות הטכנולוגית והשימוש הגובר במערכות AI בהליכי פיתוח ימשיכו להציף שאלות בדבר רף המעורבות האנושית הנדרש והאופן הנכון להצגת תרומת ה-AI במסגרת מסמכי בקשת הפטנט.

פסק דין זה מהווה נדבך חשוב בהתמודדויות הקיימות והצפויות למערכת המשפט הישראלית, כמו גם למערכות משפט ברחבי העולם, אשר נדרשות ועוד תידרשנה לבחון ולהכריע בסוגיות הנוגעות לזכויות קניין רוחני בגין תוצרי בינה מלאכותית.

נמשיך לעקוב אחר ההתפתחויות בתחום בארץ ובעולם, לרבות יוזמות חקיקה או מדיניות שעשויות לעצב בעתיד מסגרת ייעודית, ולעדכן אתכם על אודות ההתפתחויות הרלוונטיות.

**מחלקת קניין רוחני
פישר (FBC & Co.)**

למידע נוסף אנו עומדים לרשותכם בכל שאלה או הבהרה ונשמח לסייע ככל הנדרש.

עו"ד יעל רימר	מייל	yriemer@fbclawyers.com	טלפון	03-6944290
עו"ד תמרה דריימן	מייל	tdreiman@fbclawyers.com	טלפון	03-6069640
עו"ד אביה דולה	מייל	adola@fbclawyers.com	טלפון	03-6069640

.....
הכלול באגרת מידע זו הוא מידע כללי בלבד, הוא אינו חוות דעת משפטית או ייעוץ משפטי ואין להסתמך עליו. כל הזכויות שמורות לפישר (FBC & Co.).
להירשם למייל זה או להסרה מרשימת התפוצה: news@fbclawyers.com